

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΚΘΕΣΗ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Πατριωτισμός και ανοιχτή κοινωνία

«Το ερώτημα δεν είναι πώς θα απαλλαγούμε από τον πατριωτισμό και τον εθνικισμό αλλά πώς θα τους καταστήσουμε ασφαλείς. Ένας πατριωτισμός του πολίτη (civic patriotism), που αποφεύγει τους αποκλεισμούς αλλά ανταποκρίνεται στην ανάγκη μιας παραδοσιακής ταυτότητας, μπορεί να παράσχει μια εναλλακτική στις πολλές παθολογικές εκδοχές ενός εθνικισμού του αίματος (blood kinship)». Έτσι απαντά ο Μπέντζαμιν Μπάρμπερ στο δίλημμα «κοσμοπολιτισμός ή πατριωτισμός;» που θέτει η Μάρθα Νούσμπαουμ στο συλλογικό έργο «Για την αγάπη της πατρίδας: συζητώντας τα όρια του πατριωτισμού».

Κάτι παρόμοιο λέει και το δαιμονοποιημένο πλέον επιστημονικό σύγγραμμα της Θάλειας Δραγώνα, που βρέθηκε πρόσφατα βορά των καθ' ημάς πατριδοκάπηλων: «η καλλιέργεια της εθνικής αυτογνωσίας στις νέες γενιές (πρέπει) να οδηγεί σε μια εθνική ταυτότητα αρκετά ανθεκτική, ώστε να μη φοβούνται την αλλοίωση ή παρακμή της από τη συνεργασία των λαών και την αλληλεπίδραση των πολιτισμών, και αρκετά ανεκτική, ώστε να μην την υπερασπίζονται αμυντικά απορρίπτοντας τις ετερότητες, τις διαφορές και τους άλλους».

Είναι βέβαια δικαίωμα του καθενός να διαφωνεί με τις παραπάνω απόψεις. Διεθνώς η επιστημονική **αντιπαράθεση** γύρω από τα ζητήματα εθνικής ιστορίας και ταυτότητας διεξάγεται με πάθος – αλλά και κανόνες δεοντολογίας για τη μέθοδο, τις θεωρητικές υποθέσεις, τα επιστημονικά ευρήματα και την αξιολόγησή τους.

[...] Κι όμως, ο σύγχρονος πατριωτισμός μπορεί να συνυπάρξει με την ελευθερία, τα δικαιώματα και τον κοσμοπολιτισμό της ανοιχτής κοινωνίας χωρίς να χάνει τίποτα από τη δύναμή του. Ο πατριωτισμός δεν κινδυνεύει αλλά αντίθετα εμπλουτίζεται από την επιστημονική γνώση και κριτική. Είναι ισχυρά εμπεδωμένος, γιατί ανταποκρίνεται στην εγγενή ανθρώπινη ανάγκη του ανήκειν σε μια ευρύτερη κοινότητα. Μια κοινότητα συνεκτικότερη από το σύνολο της ανθρωπότητας και περιεκτικότερη από τη στενή τοπική προέλευση. Ο πατριωτισμός είναι εγγενής στις ανθρώπινες κοινωνίες, **αναβλύζει** αυθόρμητα σαν τη μητρική αγάπη, ισχυρότερος από κάθε εκλογίκευση, επικρατέστερος κάθε εμποδίου. Αυτό που αλλάζει δεν είναι η ίδια η ύπαρξη, αλλά το φορτίο και περιεχόμενο της εθνικής ταυτότητας, καθώς εξελίσσονται οι ιστορικές συνθήκες.

Ο πατριωτισμός δεν απειλείται για έναν ακόμα λόγο: γιατί, όπως γράφει στο παραπάνω συλλογικό έργο ο Τσαρλς Τέιλορ, «στον σύγχρονο κόσμο δεν μπορούμε να κάνουμε χωρίς πατριωτισμό: οι κοινωνίες που προσπαθούμε να οικοδομήσουμε -ελεύθερες, δημοκρατικές και έως ένα βαθμό κοινωνίες εθελουσίας ισότητας- χρειάζονται ισχυρή ταύτιση από πλευράς των πολιτών τους. » Συνεχίζοντας αναφέρει ότι «για να λειτουργήσουν οι σύγχρονες δημοκρατίες χρειάζονται την **κινητοποίηση** και συμμετοχή των πολιτών, απαιτούν μια κοινή ταυτότητα, και αυτή είναι η λειτουργία του πατριωτισμού. Πρόκειται όμως τότε όχι για έναν εθνικιστικό πατριωτισμό «του αίματος», αλλά για έναν σύγχρονο «συνταγματικό πατριωτισμό» του πολίτη. Τότε, η επιλογή, όπως γράφει ο Τέιλορ, είναι μία: «να είμαστε κοσμοπολίτες και πατριώτες ταυτόχρονα, δηλαδή να

προωθούμε ένα είδος πατριωτισμού που είναι ανοιχτός σε αισθήματα οικουμενικής αλληλεγγύης, ενάντια σε έναν κλειστό πατριωτισμό που στηρίζεται στις διακρίσεις και στους αποκλεισμούς».

Γ. Παγουλάτος «Καθημερινή»

Κείμενο 2

Ο «Ευρωπαϊκός Πατριωτισμός» ως εθνικό αφήγημα

Πρώτα απ' όλα χρειάζεται να γίνει ξεκάθαρο για ποιον πατριωτισμό μιλάμε. Η Ευρώπη χρειάζεται τον γνήσιο, παραδοσιακό και δημοκρατικό πατριωτισμό. Εκείνον τον πατριωτισμό με τον οποίον μεγάλωσαν οι πολίτες των κρατών μελών, που αναγνωρίζεται ως αγάπη για τη χώρα, αγάπη για τους ανθρώπους, αγάπη για την ελευθερία και τη δημοκρατία. Εκείνον τον πατριωτισμό που αισθάνθηκαν όλοι οι ευρωπαίοι όταν οι ναζί βομβάρδιζαν το Λονδίνο. Τον ίδιο πατριωτισμό που νιώθουμε όλοι όταν κινδυνεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και δοκιμάζονται οι ατομικές ελευθερίες σε κάποια ευρωπαϊκή χώρα. Έναν πατριωτισμό που έχει ως βάση την αγάπη για την πατρίδα ως προϋπόθεση σεβασμού στην ελευθερία των άλλων λαών και δέσμευσης για την υπεράσπιση της ελευθερίας τους.

Όποιος έχει τη σωστή έννοια της πατρίδας γίνεται ευκολότερα πολίτης της Ευρώπης και του κόσμου. Και όσοι αγαπούν την πατρίδα τους γίνονται ανοιχτοί στο ευρωπαϊκό ιδεώδες. Δεν μπορεί να υπάρξει μια καλύτερη Ευρώπη, αν προηγουμένως οι πολίτες δεν έχουν πεισθεί ότι ζουν σε μια καλύτερη χώρα. Ο Ευρωπαϊκός Πατριωτισμός μπορεί να τεθεί ως πλαίσιο για την επανίδρυση της Ευρώπης, εφόσον τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης επαναχαράξουν τα όρια του εθνικού πατριωτισμού με τον εθνικισμό. Μια πατριωτική Ευρώπη με κοινωνικό πρόσημο δεν μπορεί να υπερασπίζεται την εθνοτική και θρησκευτική αγνότητα κάθε κράτους μέλους, αλλά να ενισχύει την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις, τόσο εντός όσο και εκτός των εθνικών συνόρων.

Συνεπώς σ' αυτή τη συζήτηση που ήδη έχει αρχίσει η Ελλάδα πρέπει να έχει ουσιαστική συμβολή στη διατύπωση του εθνικού αφηγήματος και στη σύνδεσή του με την έννοια του «Ευρωπαϊκού Πατριωτισμού». Κι αυτό πρέπει να γίνει με το σκεπτικό ότι, κι εμείς όπως και οι άλλοι Ευρωπαίοι, είμαστε υπερήφανοι για την εθνική μας ταυτότητα. Είμαστε και θα παραμείνουμε Έλληνες. Είναι, όμως, ανάγκη πλέον λόγω και των γεωπολιτικών εξελίξεων, να καταφέρουμε να αισθανθούμε και υπερήφανοι ως Ευρωπαίοι.

Χάρης Παυλίδης

Κείμενο 3

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΑΥΤΙΛΟΣ

«...ΚΑΤΟΙΚΗΣΑ ΜΙΑ ΧΩΡΑ που 'βγαίνει από την άλλη, την πραγματική, όπως τ' όνειρο από τα γεγονότα της ζωής μου.

Την είπα κι αυτήν Ελλάδα και τη χάραξα πάνω στο χαρτί να τηνε βλέπω.

Τόσο λίγη έμοιαζε τόσο άπιαστη.

Περνώντας ο καιρός όλο και τη δοκίμαζα: με κάτι ξαφνικούς σεισμούς, κάτι παλιές καθαρόαιμες θύελλες.

Αλλάζα θέση τ' Ακοίμιστα και την Ερημική ν' αξιωθώ να φκιάνω λόφους καστανούς, Μοναστηράκια, κρήνες.

Ως κι ένα περιβόλι ολόκληρο έβγαλα γιομάτο εσπεριδοειδή που μύριζαν Ηράκλειτο κι Αρχίλοχο.

Μά 'ταν η ευωδία τόση που φοβήθηκα.
Κι έπιασα σιγά-σιγά να δένω λόγια σαν διαμαντικά να την
καλύψω τη χώρα που αγαπούσα.
Μην και κανείς ιδεί το κάλλος.
Η κι υποψιαστεί πως ίσως δεν υπάρχει»

Οδυσσέας Ελύτης (απόσπασμα)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Θέμα Α.

A1. Το **Κείμενο 1** και το **Κείμενο 2** συμφωνούν επί της ουσίας στην επαναχάραξη ενός νέου πατριωτικού αισθήματος. Να βρείτε τα στοιχεία εκείνα που φέρνουν τις δυο οπτικές κοντά σ' ένα κείμενο 70-80 λέξεων.

Μονάδες 15

A2. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις **Σωστές (Σ)** ή **Λάθος (Λ)**.

α. Ο εθνικισμός εξ αίματος είναι αποδεκτός αλλά δεν αντιπροσωπεύει τη σύγχρονη κοινωνία.

β. Ο σύγχρονος πατριωτισμός- βάσει των λόγων της Θάλειας Δραγώνα- πρέπει να εντάξει μέσα του διαφορετικότητα.

γ. Η αγάπη για την πατρίδα είναι ισχυρότερη της λογικής επεξεργασίας των πραγμάτων και εξελίσσεται αναλόγως των συνθηκών.

δ. Ο πατριωτισμός σχετίζεται με τον εκδημοκρατισμό με βάση τον Τσαρλς Τέιλορ.

ε. Κατά τον Τσαρλς Τέιλορ υπάρχουν δύο είδη πατριωτισμού.

Μονάδες 10

Θέμα Β.

B1. Ο συγγραφέας του **κειμένου 1** παραθέτει τρεις απόψεις για να υπερασπιστεί τη θέση του, του Μπέντζαμιν Μπάρμπερ, της Θάλειας Δραγώνα και του Τσαρλς Τέιλορ. Πού αποσκοπεί η καθημιά;

Μονάδες 6

B2. α. Ποια η λειτουργία της παύλας στο απόσπασμα: «Διεθνώς η επιστημονική αντιπαράθεση γύρω από τα ζητήματα εθνικής ιστορίας και ταυτότητας διεξάγεται με πάθος – αλλά και κανόνες δεοντολογίας για τη μέθοδο, τις θεωρητικές υποθέσεις, τα επιστημονικά ευρήματα και την αξιολόγησή τους» (**μον. 3**)

β. Ποια η λειτουργία της άνω- κάτω τελείας στο απόσπασμα: «Ο πατριωτισμός δεν απειλείται για έναν ακόμα λόγο: γιατί, όπως γράφει στο παραπάνω συλλογικό έργο ο Τσαρλς Τέιλορ, «στον σύγχρονο κόσμο δεν μπορούμε να κάνουμε χωρίς πατριωτισμό: οι κοινωνίες που προσπαθούμε να οικοδομήσουμε - ελεύθερες, δημοκρατικές και έως ένα βαθμό κοινωνίες εθελουσίας ισότητας- χρειάζονται ισχυρή ταύτιση από πλευράς των πολιτών τους»(**μον. 3**)

Μονάδες 6

B3. Βρείτε τα συνώνυμα των λέξεων: **εκδοχές, αντιπαράθεση, αναβλύζει, κινητοποίηση.**

Μονάδες 4

B4. Στο **κείμενο 2** ο συγγραφέας εναλλάσσει δυο ρηματικά πρόσωπα. Ποια είναι αυτά (**μον. 2**) και πού αποσκοπεί αυτή η εναλλαγή; (**μον. 4**)

Μονάδες 6

B5. «Ο πατριωτισμός είναι εγγενής στις ανθρώπινες κοινωνίες, αναβλύζει αυθόρμητα σαν τη μητρική αγάπη, ισχυρότερος από κάθε εκλογίκευση, επικρατέστερος κάθε εμποδίου. Αυτό που αλλάζει δεν είναι η ίδια η ύπαρξη, αλλά το φορτίο και περιεχόμενο της εθνικής ταυτότητας, καθώς εξελίσσονται οι ιστορικές συνθήκες.» Στο παραπάνω απόσπασμα χρησιμοποιείται ποιητικός λόγος. Αφού το επαληθεύσετε με στοιχεία του χωρίου, **(μον. 4)** εξηγήστε τον σκοπό της χρήσης του από τον συγγραφέα. **(μον, 4)**

Μονάδες 8

Θέμα Γ.

Ο Οδυσσέας Ελύτης στο ποίημά του «ζωγραφίζει» την εικόνα της «δικής του» Ελλάδας. Περιγράψτε την εικόνα του ποιητή και τοποθετήστε δίπλα σ' αυτήν τη εικόνα της «δικής σας» Ελλάδας. (λέξεις 150-200)

Μονάδες 15

Θέμα Δ.

Πολλοί πιστεύουν σήμερα ότι η τεχνολογική ανάπτυξη με τα αποτελέσματά της σ' όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας διαγράφει τα σύνορα των κρατών, σαρώνει πολιτισμούς καθιστώντας έννοιες όπως τον πατριωτισμό να ακούγονται παρωχημένες. Σε μια ομιλία σας σε εορταστική εκδήλωση του σχολείου για τα 200 χρόνια από την Ελληνική επανάσταση, να ανασκευάσετε την παραπάνω άποψη εστιάζοντας στην αξία του πατριωτικού φρονήματος για την εξέλιξη της σύγχρονης κοινωνίας. (λέξεις 300-350)

Μονάδες 30

